

Zapatan tasavallan muistolle

On perin harvinainen ilmiö, että nykyaikana porvariilinen kirjailija alto-porvariillisessa julkaisussa antaa tunnustusta jollekin sosialistiselle yritykselle. Sellainen, sanoisiko ihme, ilmenee kuitenkin eräässä äskeisessä Winnipeg Telegrammin numerossa, siinä kun oikein pakiparaastaan käydään tunnustusta antamaan Mexicon monivuot. taistelussa tunnetuksi tulleelle johtohenkilölle, Zapatalle ja hänen muu tamaksi vuodeksi pystyttämälleen kommunistiselle yhteiskuntajärjestelmälle. Zapata on nyt kuollut, joten saattaa tämän totuuden lausumisen ottaa siinäkin kannalta, että vainajista ei saa mitään pahaa puhua siitä huolimatta, että asianomaista hänen eläissään on tullut ko. hittua miten sattui. Zapata puolestaan sai porvariillisessa sanomalehdistössä suurimman osan historiallisena henkilönä esiintymisajastaan kantaa "mexicolaisen rosvon" nimeä, joten ei ole illan aikaista, vaikka porvariilinen kirjailija nyt helyyisi ja piirtelisi joitakin totuuden sanoja hänen suuremmo:sesta yrityksestään hänen kuolemansa jälkeen. Seuraavassa esitetään Winnipeg Telegrammissa ollut sepustus niin vajavainen ja pintapuolinen kuin se onkin silloin kun jostakin yhteiskuntamuodosta täysipäinoista selostusta kaivataan:

Emiliano Zapata on kuollut, ja ennenkuin hän kuoli hän itse joutui näkemään järjestämänsä Teollisuuden Atlantiksen, työläisten paratiisin, jonka hän oli pystyttänyt Morelos valtion aurinkoisille tasanteille, eteläiseen Mexicoon, sortuvan aaltoihin. Zapatan valtakauden korkeimmillaan ollessa kukoisti hänen kokeilunsa jättäjäismäisessä mittakaavassa — tässä kahdenkymmenenen vuosisadan proletarien Edenissä oli kaikkiaan kolme ja puoli miljoonaa ihmisolentoa.

Se oli ehkä suurin, onnellisin ja perinpohjaisin kommunismin koe mitä maailma milloinkaan on nähnyt. Siihen verrattuna on sosialismi taantumusta ja

bolshevismi vanhoillisuutta (porvariilisen kirjailijan heikkouden ilmaus). Ottakaamme huomioon seuraavat tosiseikat: Zapatan hallituksen aikana ei koko Morelosin tasavallassa ollut ainoatakaan rahalanttia, tai paperiseteliä käytännössä. Raha poistettiin kokonaan liikkeestä, ellei oteta huomioon niitä joitakin särkejä kultaa, joita pääkaupungissa säilytettiin sitä liikennettä varten, mitä jouduttiin ylläpitämään olttaessa kosketuksessa toisten, jälle jääneitten maitten kapitalististen järjestelmän kanssa ja viennin ja tuonnin järjestämisessä, milloin kysymyksessä olivat vieraat vallat ja niitten kanssa käynnissä ollut tavarain vaihto.

Rahan asemasta kantoi jokainen Morelosin yhteiskunnan jäsen kaulassaan messinkistä levyä, joka oli dollarin kokoinen, mutta kaksi kertaa niin vahva. Tälle levyille oli kirjoitettu: "Kantaja (Manuel Garcia esim.) on Pohjois ja Etelä-Amerikan Teollisuusunionin jäsen. Joka hänelle osottaa suosiota, osottaa suosiotaan koko tälle Unionille."

Asetettuna tällä levyllä saattoi Manuel perheineen mennä junaan ja matkustaa ilman minkäänlaisia kustannuksia. Hän saattoi ottaa tavaroita puodista, majailia hotelleissa, mennä teattereihin, oopperaan, e:äviinkuviin — kaikkialle ilman maksua. Jos kysymyksessä oli uuden puvin hankkiminen Manuelille, tai uuden viitan saaminen Doloresille, terttu banaaneja, viipale erinomaista paistia, virkistysmatka vuoristoon kesäkuumuuden aikana, uusi sombrero (mexicolainen leveälieterinen hattu), laatikollinen makeisia, pääsy "Faustin" esitykseen — kaikkialla avasi tämä pieni messinkinen taikakalu pääsyn ja kaikki tilit se sovitti.

Vastapalvelukseksi edellytettiin ja vaadittiin Manuelilta, että hänen tuli, jos mieli nauttia kaikista näistä edellä luetelluista mukavuuksista ja eduista, suorittaa yhteiskunnalle sovittu määrä hyödyllistä työtä. Jos hän aikoi kuluttaa, niin tuli hänen myöskin tuot-

taa. Mutta tämä raadanta ei ollut suuttuttavaa. Morelossa ja viereisissä valtioissa, Chiapassa ja Tabascossa, joihin tämä liike levisi, vallitsee trooppillinen ilmasto ja siellä maanlaatu on erittäin antelias. Sisämaan ylänköjen karjalaitumien ja rannikon kuumien alankojen välisellä alueella saattaa runsaasti viljellä mitä hedelmää ja vihanneslajeja tahansa huomattavan vähäisellä työvoiman kustannuksella. Jos Manuel oli maanviljelijä, niin hänen tuli tehdä päivää kohden tunnin verran työtä viljaväen viljoillaan. Kun sitten hänen omaa pöytänsä varten oli hankittu riittävästi ruokaa, niin hän kuljetti ylijäämään varastavastan varattuihin säilytyspaikkoihin kommunistitovereitaan varten, jotka niistä saattoivat ottaa valintansa mukaan mitä halusivat. Hinnosta ei voinut syntyä minkäänlaista riitaa eikä toraa, sillä kaikki oli maksutonta ja vapaasti käytettävissä. Kuten jo aikaisemmin huomautettiin, ei Zapatan maassa koko sen olemassaolon aikana ollut ainoatakaan dollaria käytännössä alueella, joka loistonsa aikana ulottui Mexico Cityn läheltä aina Guatemala rajalle käsittäen 90,000 neliömäillä, eli kaistaleen maata, joka on yhtä suuri kuin kaikki Uuden Englannin valtiot yhteensä ja hiukan suurempi kuin koko Irlanti.

Tai olettaakamme, että Manuelimme työskenteli tehdaslaitoksessa. Omituisia sanoa, mutta siltä totta, että miinkin idyllisessä yhteiskunnassa oli tehtaita (porvari taaskin mateliee esille). Zapatan kommunistisessa yhteiskunnassa oli erittäinkin sokeriteollisuus kehittynyt korkealle aina sokeriruokojen kasvattamisesta sokerin viljelykseen valmistamismuotoon saakka. Eräissäkin tällaisissa sokeritehtaissa työskenteli 25 tuhatta henkilöä säännöllisesti. Kenkäteollisuus karjan kasvattamisesta aina kenkien ja sandaalien valmistamiseen saakka oli yhtä kukoistavalla kannalla, vaikkakaan sitä ei harjoitettu niin laajassa mittakaavassa kuin sokerinvalmistusta. Esimerkin vuoksi mainittakoon, että yhdessä ainoassa kenkätehtaassa työskenteli yli kolme ja puoli tuhatta henkilöä. Huomiota ansaitsi

myöskin Zapatan valtion puuvillateollisuus.

Entisen yhteiskuntajärjestelmän aikana olisi Manuelin ollut pakko raataa 14 tuntia päivässä saaden siitä suurimmoisen 50 sentin korvauksen päivässä. Nämä tehtaat olivat Zapatan aikana edelleenkin käynnissä 14 tuntia päivässä, mutta nyt niissä työskenneltiin seitsemällä eri työvuorolla, joista kukin kesti vain kaksi tuntia — ja maksuna oli koko union tarjoamat vapaudet ja etuisuudet kaalikopasta aina oopperaan ja virkistysmatkaan saakka!

Yksi tämän järjestelmän merkittävimmistä seurauksista oli se, että naiset muuttuivat täydelleen vapaiksi. Jokainen nainen oli yhtä rikas kuin mieskin. Tämän vuoksi ei ainoatakaan naista voinut ostaa edes rikkaan naimiskauppaan loistofa. Naisen tuli voittoa puolelleen hänen itsensä asettamalla ehdoilla; hänellä ei voinut olla mitään muuta vaikutinta kuin rakkaus määräämässä kenenkä hän valitsee lapsiensa isäksi. Seurauksena oli rakastamisen suuremmin uudelleen eläpyminen kun miehellä ei toisen rinnalla ollut mitään muita etuisuuksia kuin omat luonnolliset hyveensä — suurempi kauneus, voima, taitavampi suostuttamistapa ja korkeammat päämäärät.

Ennemmin kaikki nämä työt halusivat itselleen sormuksia ja jalokiviä. Onnelliset sulhasmiehet, jotka juuri olivat sattuneet saamaan ryöstettyä itselleen jonkun hyvän apajan, kantoivat sydänpäpysilleen kaikenlaisia jalokiviä, jotavastoin ne, jotka eivät sattuneet olemaan yhtä onnellisessa asemassa olivat aivan avuttomina tässä suhteessa. Zapatan tasavallan alkuaikoina sanottiin: "Koska tasavaltamme on vapaata, niin miksi ei ole noita sormuksia antaa kaikille?"

Arkaimmatta takavarikot Zapata kaikki kirkkojen kätöksissä olevat kullat ja jalokivet ja antoi ne sulattaa ja valmistaa tuhansiksi sormuksiksi ja koristeiksi. Bushelin vasuja täytettiin näillä koristeilla ja muuleja lähetettiin niitä viemään tämän kommunistisen yhteiskunnan kaikille ääriille. Vastut tyhjennettiin vaatimattomasti ju-

kisilla toreilla maahan ja jokainen sai valita niistä mielensä mukaiset ja niin monta kun katsoi tarvitsevansa. Jonkun aikaa tämän jälkeen kiilsivät kaikkien naisten, nuorten ja vanhaan, naimisissa olevien ja tyttöjen sormet kullalle ja jalokiville ja koristeita oli sitoreltu kaikkien pukuihin. Vähän ajan kuluttua nämä kiiltoesineet kuitenkin menettivät viehätysvoimansa, naisten sormet alkoivat käydä paljaksi ja kohta ei kenenkään enää nähty sormuksia, enempää kuin muitakaan kultakoristeita pitävään. Koko koristeltun aika meni ohi kuin pieni onnellinen huumaus, joka hetken päästä häipyi mitätömyyteen.

Mitä uskontoon tulee, niin väestö oli roomalaiskatolilaisista ennen vallankumousta, mutta viimeinen pappi pakeni rajan poikki vähää ennen kuin sen yll katosi viimeinen dollari. Silloin ilman muuta kirkot muutettiin elävienkuvien teattereiksi, kouluiksi ja siipikarjan näyttelypaikoiksi. Mitä hallitukseen tulee, niin tasavallalla sellaisenaan ei ollut mitään asioita sovittavana, ellei oteta huomioon maan tuonnin ja viennin järjestämistä, jotka kysymykset olivat puhtaasti liikeasioita, joista jotkut taitavat miehet pitivät huolta "hallituksen päämajassa". Maalaisyhteiskunnat sopivat asiansa keskenään ja samaten tekivät kaupungitkin.

Milloin ikinä jokin asia kärjistyi väittelyyn saakka ja syntyi erimielisyyttä, niin silloin asiaan innostuneet kokoontuivat likimmälle kaupungin torille. Soittokunnat saattoivat silloin ensiksi soittaa jonkun kappaleen, kuten "La Paloman", tai jonkun valssin ja sen jälkeen ne, jotka eivät pelänneet esiintyä julkisina puhujina, nousivat jonkun laatikon päälle ja alkoivat puhua ja väitellä asiasta myötä ja vastaan. Tunnin tai kahden kuluttua sitten soittoa kauutti fanffarin ja silloin alettiin laskea ääniä, ja päivän sankareina esiintyivät sen jälkeen voittajat, jotka äänten enemmistön olivat saaneet. Toisinaan sattui kuitenkin niin, että vähemmistökin saattoi sanoa selviytyneensä voittajana jutusta samaten kuin enemmistökin. Esimerkkinä mainittakoon erään tien rakennutta-

minen. Kysymyksestä päätettäissä sopi 70 prosenttia farmareista siitä, että tie rakennettiin siten, että 30 prosenttia asukkaista sen suhteen jäi aivan yhtäläiseen asemaan kuin ennenkin. Vähemmistö alistui kuitenkin päätökseen ja otti osaa uuden tien rakentamiseen täysin lojalisesti. Tämä tuntui voittajista kuitenkin liialta ja niinpä kun tie oli valmistunut, ne menivät laakson toiselle puolelle ja rakensivat siellä oleville äänestyksessä hävinneille tovereilleen yhtä hyvän tien kuin itselleenkin.

Zapatan Teollisuuden Unioni on kutsuttu usein "leikin tasavallaksi", sillä vilkkaat peonit, jotka saivat suurimman osan aikaansa käyttäen miten itse halusivat, käyttivät sen leikkimiseen. Ne eivät olleet erikoisesti innostuneet sivistyneen maailman huvitteluuun, sillä 95 prosenttia kansasta ei osannut lukea enempää kuin kirjottaaakaan. Tämän seikan suhteen rohkeni Zapata kuitenkin sanoa, että "ei tee mitään haittaa, sillä sivistys ei vielä ole tuottanut, eikä luonnollisesti olekaan voinut tuottaa mitään sellaista, joka kestäisi vapaan kansan arvostelua". Mutta maa kehitti ja tuotti leikkejä, reippaita valankumouksellisia lauluja ja hurmaavia ballaadeja. Kansa itse keskuudessaan niitä tuotti kirjallisuudeksi, mikä vastasi ja tyydytti sen huvitteluhalua. Kuvaten vallinnutta yleistä onnellisuutta muuan tämän yhteiskunnan ihailija kirjotti siitä vuosi sitten:

"Katsahdapa tälle sivukadulle. Pronssin väriset miehet siellä tavattoman suuret leveälieriset hatut päässä ja puettuina valkoisiin puuvillapukuihin rakentavat matalia patovalleja kumallekin puolen katua ja kahdessa kohdassa kadun poikki. Lapset lyövät riemastuksesta käsiään yhteen ja hyöriävät työssä apuna. Katua ei tällä kertaa tulla käyttämään ja siksi miehet, jouten kun ovat, muuttavat sen raikkaiksi leikkilammikoiksi lapsille. Muutama päivänsä työ on valmis ja sen jälkeen loiskuu lammikossa yhteen vesi pitkin pienten ruskeaihoisten lasten kiiltävää pintaa. Jossakin aletaan vaatia pikkuveineitä lapsille. Pian alkaa suurissa joukoin valmistua kapu-

loista, paperista, kaarnasta ja monesta muusta aineesta valmistettuja laivoja ja kohta jouten oleva miesjoukko kilpaillee venheitten rakentamistaidossa. Venettä kaiken näköisiä joutuu heidän käsistään tukuttaen ja innoissaan olevat lapset ovat niitä heti valmiina lammikkoon kuljettamaan. Tällaista urheilua ei kestä vain yhden päivän, vaan kaikki päivät pääksyttiin.

Mutta eipä ole puutetta enemmän tavallisista huvituksestakaan. Jokaisella torilla on oma soittokuntansa. Useimmat esiintyjistä soittavat ilman nuotteja, mutta siltä hämmästyttävän hyvin; soitto-lava on muodostunut seura- ja yhteiskuntaelämän keskustaksi. Täällä troopillisen ilmaston tenhoavan yön viileässä kokountuu kaupungin kansa ja ky:änväki — vanhempi väki juttelee suurista muutoksista, jotka vielä nytkin ovat heille miltei uskomattomia; pehmeä-äänisiä, tummasilmäisiä lapsilaumojia ja kaikkialla kirjavapukuisia ja ketteriä nuoria neitösiä ja nuorukaisia kerääntyy soitto-lavojen lähettyville. Soittokunta raiuttaa kiihottavan valssin. Väkijoukko näyttää yhdellä liikkeellä muodostaneen suuren ympyrän ja heti senjälkeen saat nähdä vapaan kansan karkeloivan. Täällä vantera "companero" (alkuasukas) tanssii nuoren tyttärensä kanssa kitara huolettomasti heitetynä riippumaan niskasta; tuolla pyörähtelee vakavampi, raadannan tasaama parikunta silminnähävästi onnellisena uudistaen aikoinaan särjettyä nuoruutta. Mutta ylinnä kaiken pyöri! ja häirii kultainen lauma rakastettavia nuoria neitösiä, jotka tanssivat kasvot hehkuvina yöspäin suuntautuneina suuren troopillisen kuutamon viljalti heidän kasvoilleen kultaansa valaen, aivan kuin ei koko luonnon kaikkeudella olisi mitään muuta tehtäväänsäkään kuin leikkiä tämän iloisen ja onnellisen joukon kanssa.

Äkkiä taukoo soitto. Äsken mainitsemamme "companero" irrottaa kitaran niskastaan ja hypähtää soitto-lavalle. Vallitsee pidätetty hiljaisuus, jonka läpi kohta alkaa kuulua täydellisen baritooninäänen säveleet. "Companero" esittää joukoille uuden, vasta

valmiiksi saamansa rakkauslaulun. Hän on kaikkien suosikki ja joukko laulattaa hänellä laulun toisensa jälkeen kunnes kesken kaiken lapsilauma puhkeee vilkkaaseen jutteluun ja juosten rientää torin etelälaitaan, missä valtiotalon päädyn yli pingotetulle valkealle kankaalle Charlie Chaplin on ilmaantunut tutunomaisesti hymyillen."

Ja kuitenkin huolimatta tämän runollisen elämän pehmeästä peonit olivat ja pysyivät pelättävän sotaisina. Zapata alkoi vallankumouksensa v. 1910 ja viiden vuoden ajan hän seuraajineen pysyi vallan satulassa. Heidän taistelunsa kiihkon määräsi täydelleen heidän asemansa suunnaton erotus vallankumouksen ennen ja jälkeen. Ennen vuotta 1910 noin viitisenkymmentä "haciendadosa" (suurtilallista) omisti kaikki nämä alueet ja piti indaaneja täydellisessä orjuudessa. Peoni meni palvelukseen saaden pestiksi puuvillasta tehdyn paidan ja parin sandaaleja herrailtaan, joka häntä niistä velotti monta sataa kertaa yli niiden todellisen arvon. Tämän jälkeen hän ei milloinkaan saanut rahaa, vaan sen sijaan varastobuoneesta vain juuri sen verran papuja, että saattoi niukuin naukuin pysyä hengissä. Hän ei milloinkaan pystynyt suurtilalliselle "velkaansa" maksamaan; se yhä vain kasvoi sitä myöten kuin ikääkin lisääntyi monien ankarien raadannan vuosien keralla ja kirottuna perintölahjana hän sen jätti jälkeensä lapsilleen. Hän kantoi kalvossessaan kahletta, jonka pelkkä poistamisyritys rangaistiin armotta kuolemalla. Tähän rannekahleeseen oli kiinnitetty messinkinen levy, johon oli merkitty peonin nimi ja numero ja hänen omistajansa nimi. Jos peoni yritti paeta, niin tämä messinkilevy hänet antoi ilmi ja hänet tuotiin useammasa tapauksessa takasin vain sitä varten, että hänet saatettaisi kuristaa kuoliaaksi tilan koolle kutsutun orjalauman edessä, jolle tahdottiin osottaa, mikä kohtalo heitä kaikkia odottaa siinä tapauksessa että yrittävät paeta tai kapi-noida.

Sitten kajahti Zapatan ääni, Zapatan, joka itse myöskin oli synnyntäinen indiaani. Kuiskaillen hänestä puhut-

tiin kautta koko maan kurjissa orjien asuntolokeroissa. Kuului uhkaavana: "Kyllä me voimme"! Pidettiin salaisia kokouksia, tottuneet kädet haparoivat muinaisia kiväärejä. Muuan suurtilallinen raiskaa julmasti erään peonin lapsen; hänet kaataa pimennosta lähetetty kuula ja vallankumous leimahtaa ilmi liekkiin. Jokainen jalka maata kasteltiin tällä tiellä peonin verellä, mutta vihdoin kuitenkin viimeinenkin haciendados pakoni isoäänisesti kirkuen, ja peonilla oli vapaa oikeus ottaa haltuunsa minkä palasen maata tahansa itseään ja työläistöveriaan varten.

Joitakin kuukausia sitten ilmoitettiin, että Carranzan joukot olivat "rauhottaneet Morelosin maakunnan". Mutta tuleeko tämä alue johtajansa kuolemasta huolimatta pysymään "rauhotettuna" on kyseenalaista. Koko maa on kyllästytetty vallankumouksen siemenillä. Sata vuotta sitten tällä samalla seudulla muuan nöyrä pappi, nimeltä Morelos piti asessa 60,000 peonia, kunnes hänet petettiin ja murhattiin. Kun tämän seuraajat olivat tahtoneet hänelle osottaa sotilaallista kunniaa ylipäällikkönä, niin tämä oli

vastannut: "Haluan ennemmin kansan muistossa säilyä orjana". Hän istutti seudun kansaan mielipiteensä ja koko alue on hänen nimensä mukaan sittemmin saanut nimeksi Morelos. Hänen kuolemansa jälkeen on Morelos alueella ollut kaikkiaan kahdeksan vallankumousliikettä, jotka kaikki vuoronsa jälkeen kuten Zapatankin liike on kukistettu verivirtoihin.

— Maailmalle ilmoitettiin, että Zapata kukistettiin ja surmattiin "strategiaa" käyttäen ja hänen ruumiinsa tuotiin suurtilallisten edustaman hallituksen virastoon todisteeksi siitä, että hän vihdoinkin todellakin oli kuollut. Zapatan murhaaja eversti Guajardo, korotettiin "urotyöstään" palkkioksi kenraaliksi — ja suurtilallisten kasti huokasi helpotuksesta ja rientää uudelleen peoneja orjuuteen saattamaan. Kyseen alaista on vain, käykö se ilman muuta päinsä viisivuotisen vapauden jälkeen, joka vaikkakin ijäisyyteen verrattuna on vain silmänräpäys, mutta orjuudessa kifuneelle kansakunnalle onnellisuuden aika, jota kohden se aina ikäväi ja jonka saavuttaakseen se milloin tahansa on valmis kaikkensa alttiiksi panemaan.

